

(*SKAKA), del qual prové el b.-al. mod. i mitteldeutsch *schake* 'cama, peu, cuixa'. Deuen tenir raó.

DERIV.: Per a *escassà* (1438) o *escarser*, veg. el que dic, en el passatge citat, a propòsit del cast. *escarzano*.

1 Fabra proposava a l'I. E. C. (princ. 1948) d'admetre en el seu *DFa*. un article *escassa* 'xanca', i potser perquè aquesta acc. del mot oc. s'estén fins al Ross.? Altrament no en veig notícia en català, car no vol dir això Sanelo.

ESCASSADORA, 'llossa, escumadora', mot pirinenc, del qual es coneixen avui les variants *askasadóra* a la vall de Cardós, *escassadora* a Puigcerdà, Bagà i Ribes (*BDC* xx, 256), *escarsadora* a Puigcerdà (*AlcM*). Antigament trobem una variant en docs. rossellonesos, amb aquesta *r* posada altrament: «unam lossam et unam *scrassadoriam* ferri» a. 1363, «una loça e una *screzadora*» 1375, «una lossa, una *scrassadora*» 1369 (*InuLC*, s. v. *llossa*), «una *escrassedora* de aram ab lo manec de ferro», 1698 («Rev. Catalane» vi, 348), variant que acaba de descartar la idea de Griera de partir del germ. SKANKJAN 'servir o abocar beguda' (cast. *escanciar*).

Tampoc no crec que es pugui admetre que ve de Cardós *escassar* 'tallar un arbre' (*BDC* xxiii, 287) ni d'un derivat de CRASSUS, CRASSA (amb el sentit bàsic de llevar el greixum de l'escudella), puix que CRASSUS (i CRASSIA) han tingut sempre formes amb *g*- en català. En canvi aquesta idea semàntica sembla que sigui bona (cf. *esbromadora* de 'treure la bromera' i *escumadora*, que designen si no m'erro el mateix estri), i llavors podríem pensar que pròpiament pogué significar 'esclarissadora', 'que fa menys espès el brou', cosa que aniria bé amb el significat etim. d'ESCA, i amb la *-rs* que li fou originària i restà com a variant.

Però les variants antigues no hi semblen gaire favorables: no gaire per la *e* i la *ç* (*cz*) de la grafia de 1375, vist que per aquell temps en el Ross. no es distingien ja ni la *e'* de la *a'* ni la *ss* de la *ç*; caldria admetre que en posició pretònica s'hagués transposat la *r* al principi de síl·laba, i d'altra banda podríem pendre les variants modernes amb desaparició de la *r*, com una confirmació de la derivació d'*escàs*; però tanmateix és la constància de la forma sillàbica *kras* en totes quatre dades antigues la que fa escrúpol; potser un *EXCARPTIARE paral·lel d'EXCARPSUS (> *escàs*), si bé amb formació participial més pròxima a la clàssica? O una base anàloga a l'it. *scraziare* 'bigarrar' (derivat mig-savi de DISCRETIO), ací aplicat a la separació de la bromera i la resta de l'escudella? Una presumpció fonètica a priori ens induiria a partir de la variant antiga *escra-*, pel fet que l'eliminació dissimilatòria de la *-r*- fóra l'explicació més simple del duplicat. Però no passem d'ací.

Escassament, V. *escàs* *Escassar*, V. *cassar* (i *BDC* xxiii, 287) i *escàs*; s'ha dit també de la pedra: «lo de fora, de piquada, y lo de dintre, de pedra *scasada*, y tot lo celhubert, de pedra piquada», doc. de 1553 (Baraut, *Hist. del Sant. del Miracle*, 178) *Escassejar*, V.

escàs *Escàsena*, V. *escassa* + *Escasser*, V. *escadusser* *Escassesa*, *escassetat*, -*edat*, V. *escàs* *Escàssia*, no se sap què és aqueix «escacho» i el que això sembla és una deturpació vulgar d'*acàcia* *Escassigada*, -*gar*, V. *calcigar* *Escassigall*, *escassigallar*, V. *cacigall* (*CALCIGAR*) *Escassinat*, V. *escatainat*

ESCASSOR. L'única forma correcta d'aquest mot parlarès és aquesta (pron. *askasó*), que vaig sentir invariablement als sis pobles de Cardós, Vall Ferrera i Andorra (*escassador* que Krüger va anotar només a Ribera deu ser fruit d'una confusió individual amb *escassadora*, de sentit diferent). No és creïble que això sigui un derivat d'*escassa* com suggereix *AlcM*, tractant-se d'objectes de forma tan diferent, i, més encara, per l'ús que se'n fa tan heterogeni; d'altra banda el mot apareix en parlars d'oc: *escassoú* «fléau ou latte pour battre le blé ---» en el Roergue (Vayssier, *esco-*) i el fet que allà també sigui per batre a penes pot deixar dubte sobre la derivació de EXCUTERE, EXCUSSUM; però llavors, per la raó morfològica, s'imposa l'ètimon EXCUSSORIUM, que vaig donar, documentat en Plini en el mateix sentit; és veritat que hi ha *escassounà* «briser les mottes d'un champ» a Llemosí i Perigord (*TdF*), que sembla ser el mateix, però és una variant anàloga, deguda al fet que allí es perd tant la *-r* com la *-n*. La meua etimologia de 1935 (*BDC* xxii, 287) és, doncs, segura.

Escat, V. *escata*

ESCATA, nom comú amb l'oc. *escata*, llem. *eschato* id., i sens dubte estretament emparentat amb *escatar* i els verbs anàlegs *sgatè*, *scazzar* 'rascar, raspar', dels parlars alpins del Piemont i Lombardia: sembla tenir com a antecedent un mot afí al ll. SQUATUS 'escat' (peix de molta i fortíssima escata, cf. el nom cast. *lija* i *lijar*), que apareix en la forma *scatus* o *squato* en algun text de llatí vulgar i amb el sentit de 'escata', 'ronya seca'; però la fonètica exigeix com a base SCATT- o SCAPT-, que per tant es devia produir en llatí vulgar per una barreja i coincidència dels mots anteriors amb un verb *EXCAPTARE derivat intensiu del ll. EXCĪPĒRE 'arrencar'. □ 1.ª doc.: S. xiv.

«Los mals hòmens, quant volen mal fer, tots fan un cors --- com escut de matall, car la un està axí ligat ab l'altre com estan les *escates* del pex sobre lur esquena, qui axí s'estrenyen e-s componen que una agulla no-y entraria entre elles, car la una jau sots l'altra e tenen-se axí aferrades ---», Eiximenis (*Regiment*, cap. 76). També apareix des del principi en les accs. secundàries: «unam vànoam ab *scates*» en doc. ross. de 1399 (*InuLC*); en les *VidesR* el ms. B porta la traducció clara «que-m reebas les causes baixes e que depaus les *scates* de supèrbia» = «meae suscipe infima et superbiae tuae *squamas* depone». 1 Des dels lèxics més antics: ultra Jacme Marc, ja Busa-N. (1507): «*escata* de peix o altre tal: squamma; *escata* a *escata*: squammatim»; 2 OPou «*escata*: squama» entre les parts del peix (p. 67), i també «los sis ossos del